

WAT IS TOEZICHT?

Toezicht:

- > Het ***verzamelen van de informatie*** over de vraag of een handeling of zaak voldoet aan de daaraan gestelde eisen,
- > het zich ***daarna vormen van een oordeel*** daarover, en
- > het **eventueel** naar aanleiding daarvan ***intervenieren***

Bron: Kaderstellende visie op toezicht 2005

VORMEN VAN TOEZICHT

Er zijn meerdere vormen van toezicht:

- > **Nalevingstoezicht** (handhavingstoezicht): het toezicht op handelingen van burgers en bedrijven, gericht op de naleving van wet- en regelgeving
- > *Bestuurlijk toezicht*
  - > **Uitvoeringstoezicht**: het toezicht op de uitvoering van publieke taken door zelfstandige organisaties
  - > **Interbestuurlijk toezicht**: het geheel van processen dat plaatsvindt in het kader van de rechtsbetrekkingen tussen het Rijk, de provincies, de gemeenten, de gemeenschappelijke regelingen en de waterschappen die gaan over de beoordeling van de taakbeheer van de lagere door de hogere overheden.

GENERIEK VS. SPECIFIEK TOEZICHT

Generieke instrumenten:

Het toezichtsinstrumentarium dat in beginsel op alle beleidsterreinen kan worden ingezet. De instrumenten zijn met een algemene doelstelling in het leven geroepen: het beschermen van de gedecentraliseerde eenheidsstaat. Met name:

- > Spontane schorsing (art. 10:43 Awb)
- > Spontane vernietiging (art. 132 lid 4 Grondwet)
- > Indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing (vgl. art. 132 lid 5 Grondwet)

Specifieke instrumenten:

Deze instrumenten hebben betrekking op een specifieke bevoegdheidsuitoefening, ter borging van specifieke doelen die in de daarop betrekking hebbende (medebewinds)wetgeving zijn vermeld.

SPONTANE Vernietiging

Artikel 132 lid 4 Grondwet:

Vernietiging van besluiten van deze besturen [*lees: gemeentebesturen, RdG*] kan alleen geschieden **bij koninklijk besluit** wegens strijd met recht of het algemeen belang

Artikel 268 lid 1 Gemeentewet:

Een besluit dan wel een niet-schriftelijke beslissing gericht op enig rechtsgevolg van het gemeentebestuur kan **bij koninklijk besluit** worden vernietigd.

- > de Kroon is bevoegd tot spontane vernietiging
- > Alleen bij strijd met het recht of het algemeen belang (vgl. art. 10:35 Awb)

SPONTANE Schorsing

Artikel 10:43 Algemene wet bestuursrecht

Hangende het onderzoek of er reden is tot vernietiging over te gaan, kan een besluit door het tot vernietiging bevoegde orgaan worden geschorst.

- > de Kroon is bevoegd tot vernietiging, en daarmee dus ook tot schorsing
- > Een strijd met het recht en/of het algemeen belang hoeft nog niet geconstateerd te zijn, maar moet wel worden vermoed

ROL GEDEPUTEERDE STATEN EN COMMISSARIS VAN DE KONINGIN

Artikel 273a Gemeentewet

- Gedeputeerde staten kunnen binnen tien dagen nadat een besluit van de raad of het college van b&w ter hunner kennis gekomen mededeling doen aan de betreffende minister dat het besluit voor vernietiging in aanmerking komt.
- De Commissaris van de Koningin kan ditzelfde ten aanzien van besluiten van burgemeesters
- Het voor vernietiging voorgedragen besluit mag niet langer worden uitgevoerd (*schorsende werking*), totdat de minister heeft besloten wat te doen of er 4 weken zijn verstreken
- Bij besluiten op grond van medebewindswetten die mogelijk in strijd zijn met het recht hebben GS resp. de CdK tien dagen de tijd onderzoek te doen, als zij hiervan mededeling doen aan het bevoegde gemeentelijke orgaan

INDEPLAATSSTELLING BIJ TAAKVERWAARLOZING

Artikel 132 lid 5 Grondwet

De wet regelt de voorzieningen bij in gebreke blijven ten aanzien van regeling en bestuur, gevorderd krachtens artikel 124, tweede lid [*Medebewind, RdG*]. Bij de wet kunnen met afwijking van de artikelen 125 en 127 voorzieningen worden getroffen voor het geval het bestuur van een provincie of een gemeente zijn taken grovelijk verwaarloost.

- > Ingrijpen bij taakverwaarlozing van medebewindstaken kan krachtens de wet gebeuren (zie o.a. Gemeentewet)
- > Ingrijpen bij taakverwaarlozing van autonome taken kan alleen bij de wet zelf gebeuren

INDEPLAATSSTELING BIJ TAAKVERWAARLOZING

Artikel 124 lid 1 Gemeentewet

Wanneer de raad, het college of de burgemeester een bij of krachtens een andere dan deze wet **gevorderde beslissing niet of niet naar behoren neemt** dan wel bij of krachtens een andere dan deze wet gevorderde handeling niet of niet naar behoren verricht, of anderszins een bij of krachtens een andere dan deze wet gevorderd resultaat niet, niet tijdig of niet naar behoren tot stand brengt, **besluiten gedeputeerde staten onderscheidenlijk de commissaris van de Koning** als het de burgemeester betreft daarin namens de raad, het college of de burgemeester te voorzien ten laste van de gemeente.

- > Gedeputeerde staten en commissaris van de Koningin bevoegd
- > Wanneer beslissing niet of niet naar behoren is genomen of wanneer het wettelijk gevorderde resultaat niet, niet tijdig, of niet naar behoren wordt genomen

PROCEDURE INDEPLAATSSTELLING

- > Gedeputeerde staten en commissaris van de Koningin stellen het betreffende gemeentebestuur in de gelegenheid alsnog afdoende in de betreffende taak te voorzien, tenzij sprake is van spoedeisendheid (art. 124 lid 2 Gemeentewet)

Toezicht door minister(s)

- > Minister kan gedeputeerde staten of commissaris van de Koningin verzoeken toepassing te geven aan de indeplaatsstelling (art. 124a Gemeentewet)
- > Voldoen gedeputeerde staten of de commissaris van de Koningin niet aan het verzoek dan kan de minister zelf toepassing geven aan de indeplaatsstelling (art. 124 a Gemeentewet)

UITZONDERINGEN (ART. 124B GEMEENTEWET)

Provinciebestuur niet bevoegd bij:

- > Sociale domein (o.a. WWB, WSW) -> Minister van SZW
- > Gezondheidsdomein (Drank- en Horacewet, Wet publieke gezondheid; WMO) -> Minister van VWS
- > Onderwijsdomein -> Minister van OCW
- > Wet WOZ -> Minister van Financiën
- > Wet veiligheidsregio's -> Minister van Veiligheid en Justitie
- > Ambtenarenwet, Kieswet en burgerzaken (Paspoorten, BSN, GBA) -> Minister van BZK

VERZAMELEN VAN SYSTEMATISCHE INFORMATIE

Artikel 119 lid 1 Gemeentewet:

Bij de wet of krachtens de wet bij algemene maatregel van bestuur worden de gevallen geregeld waarin het college verplicht is tot het vertrekken van systematische informatie aan Onze Ministers wie het aangaat.

Artikel 120 lid 1 Gemeentewet:

Bij de wet of krachtens de wet bij algemene maatregel van bestuur of bij provinciale verordening worden de gevallen geregeld waarin het college verplicht is tot het vertrekken van systematische informatie aan het provinciaal bestuur.

Zie ook art. 124h Gemeentewet

VERZAMELEN VAN SYSTEMATISCHE INFORMATIE

Artikel 2 Besluit verstrekking systematische toezichtsinformatie

1. Onze Minister die het aangaat kan, voor zover hij met toezicht is belast, met inachtneming van dit besluit bij ministeriële regeling de verplichting opleggen tot het periodiek aan hem verstrekken van systematische toezichtinformatie.

2. Voor zover gedeputeerde staten of de commissaris van de Koning met toezicht zijn belast, kunnen provinciale staten met inachtneming van dit besluit bij verordening de verplichting opleggen tot het periodiek verstrekken van systematische toezichtinformatie aan gedeputeerde staten of de commissaris van de Koning.

INCIDENTELE INFORMATIE (AMBTBSBERICHTEN)

Artikel 118 Gemeentewet

Over al hetgeen de gemeente betreft dient het college Onze Ministers en het provinciebestuur desgevraagd van bericht en raad, tenzij dit uitdrukkelijk van de burgemeester wordt verlangd.

Maar ook middels overleg:

Artikel 10:41 Algemene wet bestuursrecht

1. Vernietiging vindt niet plaats dan nadat een aan het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen, gelegenheid tot overleg is geboden.
2. De motivering van het vernietigingsbesluit verwijst naar hetgeen in het overleg aan de orde is gekomen.

RECHTSBESCHERMING GEMEENTE- EN PROVINCIEBESTUUR

- > Tegen een besluit tot vernietiging van de Kroon kan rechtstreeks beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (art. 281a lid 1 Gemeentewet)
- > Tegen een besluit tot indeplaatsstelling kan eveneens rechtstreeks beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (art. 124i lid 1 Gemeentewet).
- > Provinciebestuur kan beroep instellen tegen verzoek van de minister tot toepassing indeplaatsstelling (art. 124i lid 2 Gemeentewet)
- > Provinciebestuur kan **geen** beroep instellen tegen weigering de vernietiging te bevorderen door de Kroon (vgl. art. 281a lid 2 Gemeentewet)